

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky
před Evropským soudem pro lidská práva

Machalický proti České republice

Podklad k bodu 2-b jednání Kolegia dne 15. června 2025

1. ZÁVĚR SOUDU

V rozsudku ze dne 10. října 2024 ve věci *Machalický proti České republice* (č. 42760/16) Soud jednomyslně shledal, že v rámci řízení o náhradu škody za trestní stíhání došlo k porušení práva stěžovatele na presumpci nevinu dle čl. 6 odst. 2 Úmluvy. Formulacemi v odůvodnění svých rozhodnutí totiž civilní soudy přisuzovaly stěžovateli odpovědnost za spáchání trestné činnosti, přestože jeho trestní stíhání bylo dříve zastaveno z důvodu promlčení trestnosti činu. Civilní soudy žalobu stěžovatele zamítly za analogického použití § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu.

Soud zároveň konstatoval, že samotné zamítnutí žádosti o náhradu škody odůvodněné tím, že ze zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení nelze dovozovat nezákonnost trestního stíhání, by samo o sobě presumpci nevinu neporušilo. Je však nutné se v odůvodnění vyvarovat nevhodných formulací naznačujících vinu osoby.

Anotaci i překlad rozsudku naleznete [zde](#).

2. OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

A. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ

Dne 25. března 2025 bylo stěžovateli zaplacenو spravdivé zadostiučinění v Soudem přiznané výši.

Stěžovatel požádal o obnovu řízení po rozsudku Soudu dle § 119 a násl. zákona o Ústavním soudu. O tomto návrhu nebylo do dne rozeslání podkladů ke Kolegiu rozhodnuto.

B. OBECNÁ OPATŘENÍ

A. ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O ROZSUDKU

KVZ o rozsudku informovala prostřednictvím tiskové zprávy a na sociálních sítích. Pořádila jeho překlad a anotaci. O rozsudku vyrozuměla dotčené soudy, které ve výše nadepsané věci rozhodovaly (Obvodní soud pro Prahu 2, Městský soud v Praze, Nejvyšší soud a Ústavní soud). Ty jsou nejčastěji místně a funkčně příslušné k posuzování žalob na náhradu škody za nezákonné trestní stíhání.¹ Dotčené soudy odpověděly, že s rozsudkem a jeho právními závěry seznámily soudce a jejich asistenty, kteří v obdobných věcech rozhodují. O rozsudku byl rovněž informován Odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti a Nejvyšší státní zastupitelství.

Anotace rozsudku bude publikována ve Zpravodaji KVZ č. 1/2025.

¹ Místní příslušnost soudu se řídí obecným soudem žalovaného, tj. dle sídla Ministerstva spravedlnosti, které je příslušné k rozhodování ve věcech náhrady škody vzniklé v rámci trestního řízení, pakliže návrhatel v souladu s § 87 občanského soudního řádu nezvolí za místně příslušný soud ten, v jehož obvodu došlo ke vzniku újmy.

Také Ústavní soud přispěl k povědomí o rozsudku, na který v bodě 20 usnesení ze dne 23. října 2024, sp. zn. IV. ÚS 88/24 výslovně odkázal a upozornil, že: „civilní soudy nesmí v odůvodnění svých rozhodnutí jakkoli stěžovateli přičítat vinu za trestný čin, za který nebyl odsouzen, nebo jinak naznačovat, že spáchal trestný čin. Jinak by totiž porušily čl. 6 odst. 2 Úmluvy, podle něhož každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem“.

B. ZVAŽOVANÁ NOVELIZACE ZÁKONA O ODPOVĚDNOSTI STÁTU ZA ŠKODU

KVZ oslovila dotčené orgány za účelem zjištění, jak časté jsou v praxi obdobné případy, zda šlo o individuální exces, nebo je obecně obtížné vyvarovat se v obdobných případech formulací v odůvodnění, jež naznačují vinu osoby, a zda je vhodné přijmout nějaká další obecná opatření k nápravě nad rámec shora uvedených.

Z vyjádření dotčených orgánů vyplynulo, že i když nejde v praxi o časté případy, jeví se žádoucí do seznamu výluk z nároku na odškodnění za nezákonné trestní stíhání podle § 12 odst. 1 písm. b) zákona o odpovědnosti státu za škodu doplnit i zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení, a to z následujících důvodů:

- Přiznání náhrady škody osobě, jejíž trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu promlčení, může vést k přiznání odškodnění, které by bylo v rozporu s dobrými mravy i obecným chápáním spravedlnosti (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. září 2012, sp. zn. 28 Cdo 605/2012). Současné výluky podle § 12 zákona o odpovědnosti státu za škodu na uvedenou situaci výslovně nepamatují, a proto si musí vnitrostátní soudy vypomáhat analogií.
- Analogie vyvolává v praxi obecně problémy z hlediska presumpce neviny, neboť podstatou odůvodnění rozhodnutí civilních soudů je skutečnost, že nebýt promlčení trestního stíhání, bylo spáchání trestného činu prokázáno. Kdyby mohly soudy odkázat na zákonnou výluk, nemusely by se svými formulacemi balancovat na hraně presumpce neviny.
- Analogie je problematická také z toho důvodu, že rozšiřuje katalog výjimek z odpovědnosti státu za škodu, které jsou podle § 2 zákona absolutní a objektivní.

Vhodné legislativní řešení KVZ konzultovala s legislativním odborem Ministerstva spravedlnosti, který navrhl následující novelizaci předmětného ustanovení:

(1) Právo na náhradu škody nemá ten,

a) kdo si vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zavinil sám, nebo

b) kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno z důvodu promlčení, nebo jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován.

Uvedená konstrukce je v souladu s ústavně garantovaným právem na náhradu škody dle čl. 36 odst. 3 Listiny. Obviněný, který je přesvědčen o své nevině a v jehož případě má dojít k zastavení trestního řízení z důvodu promlčení, může podle § 11 odst. 4 trestního řádu trvat na pokračování řízení. Po zproštění obžaloby se může domáhat náhrady škody za nezákonné trestní stíhání (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2016, sp. zn. III. ÚS 1391/15). Trváním na projednání věci za účelem očistění svého jména obviněný ve světle § 227 trestního řádu neriskuje odsouzení s uložením trestu. Dalším korektivem, který dovodila judikatura Ústavního soudu (*tamtéž*), zůstává možnost civilních soudů neaplikovat tuto výluk v případě, kdy bylo trestní řízení zahájeno nebo vedeno svévolně.

3. DALŠÍ KROKY

O přijatých či zamýšlených opatřeních k výkonu rozsudku má KVZ informovat Výbor ministrů Rady Evropy do 10. července 2025.